

DOI: 10.5281/zenodo.1412634  
UDC Classification: 004.7: 334.021  
JEL Classification: L86, O33

## PROBLEMATIC ISSUES OF THE DEVELOPMENT OF A NATIONAL STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF THE INFORMATION SPHERE OF A COUNTRY WITH AN ECONOMY IN TRANSITION

## ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗРОБКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ КРАЇНИ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Mariana V. Makarova, PhD in Economics, Professor  
Poltava University of Economics and Trade, Poltava, Ukraine  
ORCID: 0000-0002-9225-933X  
Email: makarowa45@gmail.com  
Received 8.05.2018

*Макарова М.В. Проблемні питання розробки національної стратегії розвитку інформаційної сфери країни з перехідною економікою. Науково-методична стаття.*

Проведено аналіз проблемних питань розробки національної стратегії розвитку інформаційної сфери країни з перехідною економікою, запропонована «рамкова» методика обґрунтування, моніторингу і коригування варіанту національної стратегії інформаційного розвитку країни з перехідною економікою, яка включає: виявлення специфіки сучасного економічного та інформаційного розвитку країни, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ); окреслення пріоритетних секторів для урядової ІКТ-політики; перелік «доступних» для країни пріоритетів, зважаючи на її економічний рівень; обґрунтування заходів варіанту національної стратегії обраного типу – «економічного», «політичного» або комплексного – за переліком «доступних» для країни пріоритетів. Проаналізовано всі етапи реалізації стратегії розвитку інформаційної сфери України.

*Ключові слова:* інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), інформаційна сфера, національна стратегія, моніторинг, пріоритетні сектори, ІКТ-політика, інформаційне суспільство

*Makarova M.V. Problematic issues of the development of a national strategy for the development of the information sphere of a country with an economy in transition. Scientific and methodical article.*

The analysis of problematic issues in the development of a national strategy for the development of the information sphere in a country with an economy in transition was proposed, and a "framework" method for justifying, monitoring and adjusting the national strategy for information development in a country with an economy in transition was developed. It includes: the identification of the specifics of the country's current economic and information development; definition of priority directions for the state ICT policy; list of "available" priorities for the country, given its economic level; rationale for the variant of the national strategy of the chosen type – "economic", "political" or complex – according to the list of "priorities" available for the country. All stages of the strategy for the development of the information sphere in Ukraine have been analyzed.

*Keywords:* information and communication technologies (ICT), information sphere, national strategy, monitoring, priority sectors, ICT policy, information society

Економіка інформаційного суспільства (ІС) за своєю сутністю є ринковою, її розвиток сприяє ринковим реформам української економіки та навпаки – загальний підйом економіки, розвиток підприємництва, активна позиція уряду зі стимулювання ринкових ініціатив автоматично задіють і механізми розвитку електронних форм ділової взаємодії, що поступово веде до зміцнення цифрової економіки в Україні. Глибинною причиною недостатньої віддачі від реалізації програм інформатизації української економіки ми вважаємо відсутність розуміння на урядовому рівні еволюційної природи інформаційного розвитку усіх, без виключення, країн світу – чи розвинених, чи тих, що тільки починають розуміти природу впливу ІКТ на економічний розвиток. Ми вважаємо цифрову економіку вкладеною структурою інформаційної індустрії, вона слугує прообразом економіки будь-якого розвиненого суспільства, що спирається на мережні форми ділової та інформаційної взаємодії на базі ІКТ. Причому при глобалізації економічних і соціальних процесів, розвиненому міжнародному розділенні праці, стає не критичним, чи є країна виробником інформаційної і телекомунікаційної продукції (США, Сінгапур, Південна Корея, Ірландія), чи «тільки» має успіхи у комплексному застосуванні ІКТ (Данія, Нідерланди, Норвегія). Україна є державою зі слабо визначеною на макrorівні моделлю створення інформаційного суспільства і цифрової економіки, що значно послаблює ефективність зусиль із розвитку системи електронного врядування, ІКТ промисловості та ін. Необхідність обґрунтування національної стратегії розвитку інформаційної сфери та її реального запровадження викликана двома причинами: наша країна ще не змогла скористатися вигодами ІКТ повною мірою і, не маючи значних ресурсів, не може дозволити собі значні помилки в проведенні такої політики.

## Аналіз останніх досліджень та публікацій

Питання розвитку інформаційного суспільства досліджені в працях таких зарубіжних вчених, як: Д. Белл (Bell, 1976), М. Кастельс (Castells, 2006), О. Тоффлер (Toffler, 2010), Ф. Уебстер (Webster, 2014), І. Масуда (Masuda, 1981), Ф. Махлуп (Machlup, 1977), М. Порат (Porat, 1977), П. Друкер (Drucker, 1993), Т. Стюарт (Stuart, 1997), Т. Стоунер (Stonier, 1983), В. Іноземцев, І. Мелюхин, В. Мельянцева, Л. Міт'яєва. Питанням інфокомунікаційного розвитку в Україні присвячені роботи А. Чухно, В. Геєця, А. Гальчинського, Л. Мельника, А. Радіонова, Н. Пономаренко, В. Семіноженко та інші.

*Метою статті є* аналіз проблемних питань, що існують в Україні, квазіпостіндустріальній державі з перехідною економікою, для формування ІС і цифрової економіки; та пропозиція на підставі цього дослідження і міжнародного досвіду методики розробки і коригування національної стратегії такого розвитку для України.

## Виклад основного матеріалу дослідження

Для розуміння розбіжностей в національних умовах розвитку інформаційної сфери кожної окремої країни, її історико-географічних та інших відмінностей, слід зважати на загальний рівень її економічного розвитку. Недоцільно країнам, що розвиваються, цілком переймати заходи із стратегій інформатизації високорозвинених країн, обирати, як «найкращий», взірець чи Фінляндії, чи західноєвропейських країн тощо. Це буде методологічною помилкою.

Як доводить наше дослідження, якщо деякі з країн, що розвиваються, мають успіхи в розвитку інформаційної сфери, їх вирішальним фактором слід вважати наявність державної політики у цій сфері (Індія, Китай, Бразилія, Малайзія тощо). Однак й вони стикаються з проблемами, пов'язаними з низьким рівнем доходів населення; дефіцитом платіжних систем – важливим підтримуючим механізмом електронних транзакцій; культурно-психологічним неприйняттям населенням процедур електронної торгівлі та ін. Вищевикладене вірно і для пострадянських країн: меншою мірою це стосується прибалтійських держав, але ж цілком важливо для України.

Національні стратегії держав, що досягли успіхів, – Сінгапуру, США, Канади, Японії, багатьох європейських держав були сформовані на початку 1990-х років. Інформаційні стратегії розвинених країн і країн, що розвиваються, повинні розрізнятися, мати різні пріоритети, і нашим завданням є виокремити саме таку специфіку. Так, для розвинених країн вже не існує проблеми неінформованості населення, бізнесу, уряду про можливості застосування ІКТ-технологій у їх діяльності, але ж для країн, що розвиваються, і з перехідною економікою ця проблема важлива. В розвинених країнах вже побудована потужна організаційно-матеріальна база цифрової економіки, забезпечується високошвидкісний доступ до Інтернету як з

робочих місць, так і з домівок; англomовний інформаційний контент світової WWW-системи забезпечує умови для повноцінного електронного підприємництва та інформаційної взаємодії населення. В малорозвинених економічно й інформаційно країнах нерозвиненість інфраструктури та низький рівень проникнення Інтернету (широкопasmового доступу) є первинними проблемами для нівелювання заходами національної стратегії [1].

Спираючись на положення про ефективність Інтернет як технології загального призначення, ми маємо розуміння того, що ІКТ-технології носять комплексний характер і своїм впливом здатні охоплювати такі різні сектори, як охорона здоров'я, освіта, державне управління, економічна інфраструктура, промислове виробництво. Саме через це національна стратегія може орієнтуватися на широкий спектр секторів. Наше уявлення відповідає методологічному підходу до формування ІС в Україні, у якому підкреслюється важливість системності і виваженості державних пріоритетів у цій сфері, утворення певних організаційних структур, відповідальних за інвестиційну політику у галузі інформатизації, подібних, наприклад, фінському Національному фонду з досліджень і розвитку Tekes.

Однак вибір тих пріоритетів, які будуть мати державне фінансування, забезпечуватися пільгами при розвитку і стануть ключовими точками стратегії, є принциповим питанням нашої методики.

Таким чином, запропонована «рамкова» методика обґрунтування, моніторингу і коригування варіанту національної стратегії інформаційного розвитку країни з перехідною економікою полягає у такому.

Етап 1. На підставі системного і статистичного аналізу виявляється специфіка сучасного економічного та інформаційного розвитку країни.

Етап 2. Окреслюються сектори, для яких пріоритетно потрібно проводити урядову ІКТ-політику (рис. 1), в залежності від їх вибору визначається тип варіанту стратегії.

Усі сектори розділяються на дві групи: ті, діяльність в яких спрямована на забезпечення соціальних потреб членів ІС (системи освіти і охорони здоров'я), і ті, які головним чином відносяться до цифрової економіки, включаючи промисловість, торгівлю, фінансовий сектор тощо. Центральне місце між секторами посідає уряд, який надає послуги і приватному, і державному секторам. Політика щодо цих секторів за характером може бути:

— спрямованою на пріоритетний розвиток суспільства з ознаками інформаційного і його електронного уряду. Вона охоплює охорону здоров'я, освіту, культуру, ЗМІ, урядові і митні служби;

— такою, що сприяє проведенню електронних ділових операцій. Її пріоритетом стає економіка країни, а завданням – забезпечення

необхідних умов для розвитку підприємництва взагалі та інформаційної індустрії зокрема;  
 — нарешті, комплексною, коли під вплив інформаційної стратегії уряду підпадають усі соціально-економічні сектори. Заходи такої політики вже неодноразово згадувалися —

політичні рішення щодо телекомунікаційної інфраструктури країни, проведення наукових досліджень і розробка технологій, сприяння освіченості населення про ІКТ, підготовка кадрів у галузі сучасних технологій, правова і нормативна діяльність.

Сектори	Промисловість	Торгівля	Інвестиції	Фінансово-банківська сфера		Державне управління	Охорона здоров'я	Освіта	Решта
	Оброблювальна промисловість Сектор послуг Сільське господарство					Закупки Послуги Митні питання			Культура і ЗМІ
Комплексна політика	Телекомунікаційна інфраструктура, забезпечення доступу до Інтернет								
	НДДКР, розробка технологій								
	Підготовка кадрів у галузі ІКТ, підвищення комп'ютерної грамотності та інформаційної культури населення в цілому								
	Правові і нормативні питання								
Політико-економічні аспекти	Оцінка і моніторинг заходів політики в сфері ІКТ								
	Цифрова економіка				Інформаційне суспільство				
	Приватна сфера				Суспільна сфера				
	Умови для розвитку економіки і підприємництва (торгівля, інвестиції, фінанси)				Електронний уряд				
	Розвиток малих і середніх підприємств, інформаційного контенту національного сегменту WWW-системи				Секторальна політика щодо розбудови інформаційного суспільства				
	Інформаційна індустрія								

Рис. 1. Формування національної стратегії розвитку інформаційного суспільства і цифрової економіки  
 Джерело: власна розробка автора

Етап 3. Спираючись на світовий досвід розвитку інформаційної сфери країн, виявляється перелік «доступних» для країни пріоритетів з рис. 2, зважаючи на її економічний рівень.

Фактори-пріоритети для інформаційного розвитку зі зростанням економічного рівня розвитку країн
Базова телекомунікаційна інфраструктура Доступ до Інтернету Розвиток людського потенціалу Наявність пристроїв доступу до мережі Національна інформаційна політика і стратегія Загроза лібералізації розвитку телекомунікацій Легальне ПЗ належної якості Налаштування ПЕОМ для можливості роботи на місцевих мовах Оцінка місцевого інформаційного контенту Інтернет Інформаційні і бізнес-портали Електронний уряд – спрощення процедур державного управління Виробничі, технологічні та інші стандарти Законодавство в ІТ-сфері (електронні транзакції, електронні підписи, боротьба з кіберзлочинністю) Інформаційна і мережна безпека Аутентифікація і сертифікація, інфраструктура сертифікаційних центрів Високошвидкісний доступ до Інтернет корпоративних і домашніх користувачів Розвиток людських ресурсів в ІТ-сфері
Співробітництво для утворення регіональних мереж Електронні ринки Інфраструктура електронних платежів Захист споживачів Транскордонна сертифікація Захист прав інтелектуальної власності Конфіденціальність при проведенні онлайн-транзакцій та інформаційній взаємодії у відкритих мережах

Рис 2. Принцип урахування у методиці обґрунтування національної інформаційної стратегії рівня економічного розвитку країни (коригувальна таблиця)  
 Джерело: власна розробка автора

Відмінності методики для розвинених країн і для країн другого світу полягають у різних акцентах на певних напрямках і заходах у межах комплексної, «економічної» і «політичної» інформаційної стратегії, наданих на рис. 1. Так, для розвинених країн вже не актуальні проблеми недостатності знань про переваги мережних Інтернет-технологій для ведення бізнесу, базового доступу до Інтернет, бідності інформаційного контенту національних сегментів мережі, малої потужності організаційно-технологічної бази електронної комерції.

Вищеперераховане, навпаки, є найактуальнішим для країн, що розвиваються. У розвинених країнах значно більше місце посідають питання інформаційного розвитку економіки, причому останнім часом – її традиційних секторів: компанії зацікавлені у надійних і безпечних онлайн-ових транзакціях; функціональній сумісності програмних систем учасників електронної комерції; захисті інтелектуальної власності і стандартизації електронного ринку. Пріоритетними також є утворення регіональних мереж високошвидкісного доступу на вимоги електронної комерції, транскордонна сертифікація.

За методикою слід застосовувати відомості рис. 2 як дані коригувальної таблиці для моніторингу і перегляду національної стратегії інформаційного розвитку країни з часом. По мірі успішної реалізації кожного наступного заходу з правого боку таблиці національна інформаційна стратегія може модифікуватися з окресленням нових пріоритетних напрямів, які або присутні у коригувальній таблиці нині, або можуть з'явитися в ній з плином часу, з появою нових технологічних та економічних явищ в інформаційно розвинених країнах. Механізм постійного моніторингу успішності ІКТ-політики і внесення змін до коригування національної стратегії є обов'язковим елементом методики.

Етап 4. Обґрунтовуються заходи варіанту національної стратегії обраного типу – «економічного», «політичного», комплексного – за переліком «доступних» для країни пріоритетів.

Застосування рамкової методики для України виглядає таким чином.

Етап 1. Виявлення специфіки економічного та інформаційного розвитку.

Причини низького рівня інформатизації малорозвинених країн добре відомі, і Україна тут не є виключенням, це:

- недостатній рівень розвиненості телекомунікаційної інфраструктури країни;
- відсутність ефективно діючої нормативно-правової бази для застосування ІКТ у ділових операціях, в інформаційній взаємодії;
- недостатність кваліфікованих кадрів, здатних забезпечити масове застосування мережних технологій на високому рівні, їх від'їзд в останні роки у більш розвинені країни;

— обмеженість інформаційного контенту національних секторів Інтернету;

— тощо.

Етап 2. Обрання типу національної стратегії розвитку інформаційної сфери: на підставі виявленої специфіки інформаційного розвитку України і зважаючи на властивість Інтернету виступати технологією загального призначення для бізнесу і інформаційної взаємодії, державні заходи нині мають виходити із значення мереж для розвитку приватного підприємництва і підвищення ефективності бізнесу шляхом розвитку його електронних форм. Саме це є ключовим моментом інформаційного зростання України, що приведе до економічних позитивних наслідків і вплине на інші аспекти, в тому числі, соціальні, суспільні тощо.

Етапи 3 і 4. Обґрунтування, виходячи з досягнутого рівня економічного та інформаційного розвитку і обраного типу національної ІКТ-стратегії, «доступних» для країни пріоритетів ІКТ-становлення. Деталізація їх у ключових завданнях стратегії:

3.1-4.1. На відміну від інших подібних країн Україна має високий рівень грамотності дорослого населення, сталі традиції системи національної освіти, в тому числі, вищої, високу щільність населення. Усі ці фактори пом'якшують проблему забезпечення універсального доступу до ІКТ, яка актуальна для бідних країн з великою територією, наприклад, для Індії, Бразилії. У віддалених районах з низькою щільністю населення інвестиції до телекомунікаційної інфраструктури для приватних інвесторів нерентабельні, через це втручання держави до вирішення проблем Інтернет-доступу для таких районів і для бідних верств населення носить характер подолання цифрового розриву у межах одного суспільства.

Вважаємо, що для більшості українського населення і територій країни реальною моделлю мережного доступу є доступ з робочого місця і з домашнього комп'ютеру, як це спостерігається в інформаційно розвинених країнах. Моделі пунктів колективного безплатного доступу до Інтернет для бідних, в тому числі, в державних школах, бібліотеках, університетах, що були апробовані в найбідніших країнах світу, в Україні субсидуються чи іноземними фондами, чи частково – приватними і державним сервіс-провайдерами, однак широкого розповсюдження не отримали. Цей можливий захід національної стратегії якщо і має певний сенс, то тільки для відносно бідних сільських районів Західної України.

3.2-4.2. Найважливішим «доступним» пріоритетом ІКТ-розвитку України є вирішення проблем інформаційної освіти. Країна володіє унікальним кадровим ресурсом для розвитку інформаційної сфери: щорічно в Україні вищі навчальні заклади випускають близько 50 тисяч ІТ-спеціалістів, включаючи математиків. Україна посідає четверте місце у світі за кількістю сертифікованих ІТ-



спеціалістів (після США, Індії, Росії), так само Україна входить до ТОП 30 локацій для передачі замовлень на розробку ПЗ [2].

Звідси завданнями української стратегії розвитку інформаційної сфери мають стати:

- раціональний розподіл урядом коштів на освіту, в тому числі, за рахунок партнерства уряду з недержавними ВНЗ і приватним виробничим бізнесом;
- покращення базової освіти у галузі ІКТ за рахунок збільшення кількості ПЕОМ у навчальних закладах усіх рівнів освіти, забезпечення можливостей доступу до мережі в них, в тому числі, безкоштовного, перекваліфікація викладачів усіх предметів у сфері застосування новітніх технологій;
- пріоритетна підготовка фахівців у галузі ІКТ, таких, як оператори ПЕОМ, програмісти, системні програмісти, інженери комп'ютерного і телекомунікаційного обладнання, інформаційні менеджери;
- сприяння залученню, підготовці і утриманню кваліфікованих ІТ-фахівців. Зважаючи на надзвичайну динамічність ІКТ, знання фахівців у цій галузі швидко застарівають і потребують постійного оновлення. Держава не має впливових інструментів для швидкої переорієнтації навчальних планів технічних університетів і коледжів, де готуються ІТ-фахівці. Навчання і перекваліфікація фахівців неінформаційного профілю, з комп'ютерною підготовкою на рівні кваліфікованого користувача ПЕОМ і Інтернет може здійснюватися технічними підрозділами компаній-роботодавців, через дистанційне навчання, на ІТ-курсах приватних навчальних закладів. Втручання держави у цей процес можливо через підтримку партнерських програм перекваліфікації ІТ-кадрів у сертифікованих навчальних центрах відомих комп'ютерних компаній. Зазвичай останні з'являються на внутрішньому ринку країн другого світу з певною стратегією співробітництва з урядами. Цим слід користуватися для пільгової перепідготовки висококваліфікованих національних кадрів. Так, фірма Microsoft, має мережу сертифікованих навчальних центрів на території України, в яких підвищують свій кваліфікаційний рівень ІТ-фахівці за рахунок державних коштів і коштів приватного сектору.

3.3-4.3. Нормативно-правове забезпечення електронних ділових транзакцій в усьому світі розглядається як сфера максимально можливого прикладення зусиль уряду з метою сприяння електронному бізнесу. Через основну правову проблему в сфері електронної комерційної взаємодії – відсутності матеріальних, первісних паперових документів, тобто проблему дематеріалізації, національна правова база має забезпечувати юридичну силу електронних

документів і підписів. До того ж, необхідні юридичні рішення, обов'язково підкріплені програмно-технічними рішеннями для боротьби з кіберзлочинністю, спамом і для управління правами на інформацію у цифровій формі.

Якщо перші питання (електронний документообіг і електронні підписи) в Україні вже мають базове вирішення, вирішення другої частини проблем є справою майбутнього [3]. Але принципові підходи до їх вирішення слід законодавчо закладати вже сьогодні.

3.4-4.4. Стимулювання урядом економічної і підприємницької діяльності на шляху до інформаційно розвиненої економіки, як «доступний» пріоритет, насамперед має розповсюджуватися на телекомунікаційний сектор. Наступними сферами, що потребують такого стимулювання, є торгівля та інвестиції, сфера банківських та інших фінансових послуг для бізнесу, робота з населенням і стандартизація електронної ділової взаємодії.

Так, з точки зору підприємництва, важливе значення має недискримінаційний характер режиму, встановленого для електронної торгівлі, в тому числі, міжнародної. Заходи українського уряду мають бути спрямовані:

- на скорочення імпортних зборів та податків на програмне і апаратне забезпечення;
- на сприяння тимчасовому переміщенню кваліфікованої робочої сили;
- на запровадження мораторію на митні збори з електронних переказів.

3.5-4.5. Через базову роль малих і середніх підприємств в економіці і розвинених країн, і тих, що розвиваються, уряду слід сприяти застосуванню ними переваг мережних технологій. В Україні, за сутністю, великого капіталу в західному розумінні немає, а діяльність на місцевих іноземних ринках великих транснаціональних компаній найчастіше визначається їх внутрішньою корпоративною політикою. Утворення місцевого контенту у WWW-системі Ua.net і сприяння інформаційному розвитку малого і середнього бізнесу є важливим пріоритетом національної стратегії України.

3.6-4.6. Наступний пріоритет варіанту стратегії стосується утворення національного сектору з виробництва інформаційних і телекомунікаційних продуктів, насамперед, апаратного обладнання, комплектуючих, ПЗ. Хоча ми не заперечуємо важливість цього заходу для певних країн з перехідною економікою і загальну успішність урядової політики зі сприяння його розвитку, не можемо не зазначити, що враховуємо такий варіант розвитку українського ІС і його економіки поки недоцільним.

Уряду, який обрав орієнтацію на розвиток інформаційної індустрії, слід сприяти конкурентній ситуації в галузі для формування в ній диверсифікованого виробничого потенціалу; зважати, щоб галузь була пристосована до

місцевих потреб, і щоб її розвиток безпосередньо або ж через інші моделі, наприклад, аутсорсингу, сприяв утворенню нових робочих місць. Вважаємо, що наш уряд поки не здатний контролювати усю складність такої ситуації, а часткові зусилля тут при значних інвестиційних витратах не тільки не приведуть до очікуваного ефекту, а навпаки, можуть викликати додаткову соціальну напругу за рахунок відволікання коштів від інших потреб суспільства.

Зрозуміло, орієнтація на експорт високотехнологічних продуктів здатна допомогти нашій країні, скоротивши її залежність від традиційного сировинного експорту. Однак ця стратегія, як показує досвід Індії, може оказати лише обмежену дію на розвиток національної інфраструктури в цілому і на досягнення інших загальних цілей розвитку. В цій країні акцент довгий час робився на сприянні експортному сектору ІКТ, причому територіально зосередженому на дуже обмеженій території, в Бангалорі. Найбідніші верстви населення решти країни майже не відчують високого рівня інформаційного розвитку цього регіону і його надбань.

Межі втручання українського уряду до утворення національного сектору ІКТ можуть окреслюватися сукупністю наступних заходів:

- розширенням масштабів операцій в галузі шляхом видачі нових ліцензій;
- утворенням дуже обмеженої, за нашою позицією, кількості дослідницьких технологічних парків, як було проголошено під час вищезгаданих парламентських слухань;
- сприянням розвитку експортних Hi-Tech-секторів шляхом безмитного імпорту ключових високотехнологічних продуктів;
- утворенням в галузі компаній з 100%-м іноземним капіталом;
- тимчасовими пільгами при оподаткуванні доходів високотехнологічних компаній;
- можливістю отримання урядових дозволів на інформаційну діяльність в єдиному центрі;
- забезпеченням митного зберігання і сертифікації високотехнологічних експортних товарів також в єдиному центрі.

3.7-4.7. Навіть при граничній «економічній» орієнтації національної стратегії розвитку інформаційної сфери електронні методи державного управління є її важливим пріоритетом.

Уряди можуть відігравати різні ролі при виконанні таких функцій:

- виробників ІКТ, за рахунок запровадження інфокомунікаційних товарів і послуг та мережної інфраструктури;
- посередників, що стимулюють розвиток інформаційної сфери суспільства в цілому за рахунок забезпечення сприятливих умов для телекомунікацій на макрорівні; встановлення і підтримки фінансових, правових і нормативних механізмів інформаційного розвитку; проведення відповідної політики щодо національної системи освіти;
- лідерів суспільства у запровадженні ІКТ, у його проголошенні національним пріоритетом, реалізації загальнонаціональних програм такої спрямованості.

Уряди провідних економік світу (США, Канади, Сінгапуру, Гонконгу, Південної Кореї, Фінляндії, Швеції, Данії) виконують роль лідерів, що в цілому і дозволяє їм постійно займати високі місця у світових рейтингах готовності до мережної економіки.

Вважаємо, що у національній стратегії України нині реально вбачати функціональну роль нашого уряду як посередника, що стимулює розвиток інформаційної сфери суспільства. Роль уряду як лідера у цій сфері часто визначається певною знаковою фігурою (згадаємо приклад Сінгапуру) чи загальними соціально-економічними умовами в країні. В Україні такі умови поки не сприяють обранню урядом ролі інформаційного лідера суспільства.

Таким чином, у запропонованій нами методиці акцентується увага саме на економічних аспектах національної стратегії, політиці держави і уряду в сфері електронного підприємництва і ключових заходах, що впливають на запровадження ІКТ на бізнесовому рівні.

## Висновки

У роботі проведено аналіз проблемних питань розробки національної стратегії розвитку інформаційної сфери країни з перехідною економікою, запропонована «рамкова» методика обґрунтування, моніторингу і коригування варіанту національної стратегії інформаційного розвитку країни з перехідною економікою та проаналізовано всі етапи реалізації стратегії і розвитку інформаційної сфери України.

## Abstract

The economy of information society (IC) in its essence is market, its development promotes market reforms of the Ukrainian economy, and vice versa – the general rise of the economy, the development of entrepreneurship, the active position of the government to stimulate market initiatives will automatically affect the mechanisms of development of electronic forms of business cooperation, which gradually leads to strengthening of the digital economy in Ukraine. The need to justify the national strategy for the development of the information sphere and its real implementation is due to two reasons: our country has not yet been able to fully take advantage of ICT and, without significant resources, can not afford to make significant mistakes in implementing such a policy.

The purpose of the article is to analyze the problematic issues of the development of the national strategy for the development of the information sphere of the country with a transition economy, the development of a "framework" methodology for substantiating, monitoring and adjusting the version of the national information strategy for the country in transition.

The proposed "framework" methodology for justifying, monitoring and adjusting the version of the national strategy for the development of the information sphere in a country with an economy in transition includes: determining the specifics of the country's current economic and information development; definition of priority sectors of state policy in the field of ICT; The list of "available" for the country's priorities taking into account its economic level; the rationale for a variant of the national strategy of the chosen type – "economic", "political" or complex – according to the list of "available" for the priorities of the country.

The paper analyzes the problem issues of developing a national strategy for the development of the information sphere of a country with a transition economy, proposes a "framework" methodology for substantiating, monitoring and adjusting the variant of the national information development strategy of the country with a transition economy and analyzes all stages of the strategy implementation and development of the information sphere of Ukraine.

### Список літератури:

1. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] // Київ. – 2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#n8>.
2. Ukraine is a global exporter of custom IT services. It's also a startup incubator [Electronic resource] / World Wide Web Consortium – Retrieved from: <https://www.ozy.com/acumen/eastern-europes-surprising-new-tech-hub/79794>.
3. Концепція розвитку електронного урядування в Україні до 2020 року [Електронний ресурс] // Київ. – 2017. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250287124>.

### References:

1. The Strategy is information society development in Ukraine. (2013). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1002-05> [in Ukrainian].
2. Ukraine is a global exporter of custom IT services. It's also a startup incubator. World Wide Web Consortium. Retrieved from <https://www.ozy.com/acumen/eastern-europes-surprising-new-tech-hub/79794> [in English].
3. Concept of of e-governance development in Ukraine. (2017). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250287124> [in Ukrainian].

#### Посилання на статтю:

Макарова М. В. Проблемні питання розробки національної стратегії розвитку інформаційної сфери країни з перехідною економікою / М. В. Макарова // *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. – 2018. – № 3 (37). – С. 68-74. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No3/68.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.1412634.

#### Reference a Journal Article:

Makarova M. V. Problematic issues of the development of a national strategy for the development of the information sphere of a country with an economy in transition / M. V. Makarova // *Economics: time realities. Scientific journal*. – 2018. – № 3 (37). – P. 68-74. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No3/68.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.1412634.

